

talk about on any occasion, was considered one of the most important values and virtues [3].

It is possible to conclude that the Radom constitution influenced mainly in the future during the drafting of the “Lithuanian Statutes” and it had a rather noticeable influence on the Union of Lublin and subsequent legal acts in general in Eastern Europe.

Literature

1. Гошко Т. Ян Ласький та перші спроби кодифікації права в Польському королівстві. *СОЦІУМ. Альманах соціальної історії*. 2017. Вип. 13-14. С. 191-214.

2. Олійник Ю.В. Привілеї польських королів як джерело права у Галичині у складі Польського королівства (1387-1569 рр.). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2013. Вип. 23. Ч. I. Т. 1. С. 68-72.

3. Старченко Н. Знайти місце для шляхти в українській історії. Візія оптимістична. *Історична правда*. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/60bf2bdba9e73/> (дата звернення: 20.04.2023).

УДК 341.1 (043.2)

Миколайчук Н.А., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н., доцент

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права людини є історичним явищем, оскільки їх розвиток завжди сприймав наслідок ідеї права з точки зору людини як учасника суспільного життя. Ступінь і характер розвитку прав людини визначається рівнем розвитку держави і права у суспільстві.

Кожна держава у світі передбачає у своїй законодавчій системі певний обсяг прав і свобод, якими громадяни можуть користуватися у межах закону. Духовні та матеріальні блага гарантуються державою та підлягають судовому захисту, якщо вони визначаються конституцією та іншими законами держави [1, с. 102].

Протягом майже всієї історії людства існували ідеї прав і свобод. В історичних культурах існувало поняття права. Багато стародавніх філософів, одним з яких був Аристотель, писали про права громадян на власність і участь у суспільних справах. Проте ні у стародавніх греків, ні у римлян не було вчення про загальні права – рабство вважалося цілком природним. Середньовічні хартії свобод не конкретизували права будь-якої особи. Це були лише своєрідні політико-правові угоди, які відповідали конкретній політичній ситуації.

Основи найсучаснішого правового тлумачення прав людини сягають початку нової історії Європи. Дванадцять статей 1525 року можна вважати першим документом, що представляє права людини. Ці статті містили уривки з вимог селян до Швабської ліги під час Селянської війни, що точилася в Німеччині. Білль про права 1689 року в Англії та відповідний акт Шотландії про Білль про права 1689 року забороняли репресивні дії уряду. У XVIII столітті відбулися дві великі революції – Американська революція 1776 року та Французька революція 1789 року. В результаті цих революцій були прийняті Декларація незалежності Сполучених Штатів і Декларація прав людини і громадянина. Обидва документи встановлювали певні права. Крім того, Декларація прав Вірджинії 1776 р. закріпила низку основних громадянських прав і свобод.

У XIX столітті апогеєм правових проблем, пов'язаних з правами людини, стало питання про скасування рабства. Аболіціоністський рух сприяв скасуванню рабства в Британії завдяки Закону про работоргівлю 1807 року та Закону про скасування рабства 1833 року. У Сполучених Штатах північні штати скасували рабство між 1777 і 1804 роками, але південні штати дотримувалися цього інституту. Дебати та конфлікти щодо поширення законодавства на нові території призвели до відокремлення Півдня та громадянської війни. Після війни інститут рабства було скасовано Тринадцятю поправкою до Конституції США. Чотирнадцята поправка проголошувала повне громадянство та рівні права для всіх народжених у Сполучених Штатах, а п'ятнадцята поправка гарантувала афроамериканцям право голосу.

У XX столітті під тиском численних рухів відбулися глибокі суспільні зміни в частині прав людини. Профспілки в Західній Європі та Північній Америці добилися схвалення законів, які гарантували робітникам право на страйк, встановлювали мінімальні вимоги до умов праці та тривалості робочого дня, а також досягли успіху в забороні та законодавчому закріпленні дитячої праці. Рух за права жінок зміг добитися рівних виборчих прав для всіх статей. Національно-визвольні рухи призвели до вигнання колонізаторів з багатьох країн. Особливо впливовим був рух за звільнення Індії від британського панування під проводом Магатми Ганді. Рухи безправних расових і релігійних меншин у багатьох країнах світу досягли своєї мети. Серед них рух за громадянські права в США.

Створення Міжнародного Комітету Червоного Хреста в 1864 р. та перші Женевські конвенції 1864 р. заклали основи міжнародного гуманітарного права, який отримав розвиток після двох світових воєн. У 1919 році після підписання Версальського договору була створена Ліга Націй, метою якої було роззброєння, запобігання війнам заради громадянської безпеки, вирішення конфліктів між державами дипломатичними методами, покращення життя людей у всьому світі.

Мандат Ліги Націй включав значну кількість прав людини. Пізніше вони були проголошені у Загальній декларації прав людини. На Ялтинській конференції в 1945 році союзні держави погодилися створити новий орган, який успадкував би роль Ліги, Організацію Об'єднаних Націй. Відразу після свого створення ООН почала відігравати важливу роль у створенні міжнародного права, зокрема щодо прав людини.

Регіональне співробітництво в галузі прав людини доповнює форми універсального співробітництва та в деяких відносинах навіть ефективніше забезпечує захист основних прав [2, с. 18].

Україна також брала активну участь у розробці та прийнятті основних міжнародно-правових документів у сфері прав людини. Так, конкретні пропозиції української сторони знайшли відображення в головному міжнародному документі у сфері прав людини – Загальній декларації прав людини, прийнятій на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р., а також у ряді інших документів.

Дотримання прав і свобод людини має бути пріоритетом для кожної держави. У 1991 році Україна, ставши незалежною державою, зробила перший крок до реалізації демократії та верховенства права. У Конституції України правам і свободам людини і громадянина присвячено окрему главу. Статтею 21 Конституції України визначено, що всі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними. Відповідно до ст. 22 Основного Закону держави права і свободи людини і громадянина, що містяться в цій Конституції, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і від них не можна відмовлятися. У статті 22 Конституції України наголошується, що прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів не може звужувати зміст та обсяг існуючих прав і свобод.

Отже, в стародавніх трансформаціях не було поняття універсальних прав. Поступово з розвитком суспільства з'явився інститут прав і свобод, законних інтересів особи як взагалі, так і щодо її прав і свобод зокрема. Про це свідчить низка нормативно-правових положень, які покладені в основу даної справи.

Література

1. Пovalена М.В. Конституційно-правовий аспект міжнародних засобів захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С. 102-106.

2. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини: навч.-метод. посіб. / за ред. О.В. Бігняка. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2019. 168 с.